

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการศึกษาค้นคว้าของเด็กทั้งภายในโรงเรียนและโลกภายนอก เพราะโลกปัจจุบันเป็นโลกที่เปลี่ยนไปทั้งด้านวัตถุ วิทยาการ และเทคโนโลยี ดังนั้น เพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ที่เปลี่ยนไป การอ่านจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง การอ่านทำให้เด็กสามารถเข้าถึงความรู้ที่มีอยู่มากมายในโลก และหลังจากการได้ศึกษาถึงความรู้ต่างๆ ที่มีอยู่ แล้วนำความรู้ที่ได้มาเหล่านั้นไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาตนเอง รวมถึงการแก้ปัญหาให้แก่สังคม ประเทศชาติแล้วแล้ว จะทำให้สังคม ชาติ บ้านเมืองมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ดังที่ไพพรรณ อินทนิล (2546) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านสรุปได้ว่า

1. การอ่านเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิตปัจจุบัน เพราะผู้ที่ไม่สามารถอ่านได้จะกลายเป็นคนเสียเปรียบในสังคม กลายเป็นคนล้าหลัง ไม่ทันโลก ไม่ทันเหตุการณ์ อาจจะถูกหลอก เสียรู้ได้ง่าย ไม่เชื่อมั่นตนเอง ไม่มีความสุขในการเข้าสังคม

2. การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญของการเรียนรู้ เพราะการอ่านทำให้เรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้อย่างกว้างขวางรวดเร็ว การเรียนรู้ใดๆ ล้วนแต่ใช้การอ่านเป็นสื่อในการเรียนรู้

3. การอ่านเป็นสื่อสำคัญในการพัฒนาและแก้ปัญหาสังคม เพราะการอ่านทำให้เกิดการพัฒนาความคิดสติปัญญา จริยธรรม ศิลธรรม และเชาว์ปัญญาได้เป็นอย่างดี

4. การอ่านช่วยผ่อนคลายความเครียด เพราะหากเป็นผู้ที่รักการอ่านก็จะสามารถหาทางออกลดความเครียดได้ด้วยการอ่านหนังสือที่ตนชอบ

ถึงแม้การอ่านจะมีความสำคัญอย่างมากแต่ดังที่ได้กล่าวถึงข้างต้น แต่สภาพการอ่านของคนไทยในปัจจุบัน พบว่า คนไทยยังไม่มีพฤติกรรมการรักการอ่าน เมื่อเปรียบเทียบกับชาติอื่น ๆ ที่พัฒนาแล้ว จะเห็นได้ว่า คนไทยส่วนใหญ่ยังปล่อยเวลาว่างให้เสียไปโดยเปล่าประโยชน์ สังเกตได้จากเวลาที่มีการรอคอย เช่น คอยรถ คอยรับบริการ คอยเพื่อน คนไทยมักจะนั่งเฉย ๆ แทนที่จะอ่านหนังสือ หรือการไปพักผ่อน คนไทยมักจะไปเล่น (การพนัน) ไปกิน (สุรา) มากกว่าจะไปเพื่อพักผ่อนจริง ๆ หรือมีหนังสือติดตัวไปอ่าน เพื่อเพิ่มความเพลิดเพลิน เพิ่มรสนชาติให้แก่ชีวิต ตลอดจนการเดินทางที่ต้องใช้ระยะเวลาานาน ๆ ก็มักปล่อยเวลาหมดไปโดยไม่ได้ประโยชน์แต่อย่างใด สำหรับเด็กและเยาวชน มักใช้เวลาว่างไปกับการพักผ่อนหย่อนใจ ด้วยการดูหนัง ฟังเพลง เดินห้างสรรพสินค้า เล่นเกมคอมพิวเตอร์ต่าง ๆ เป็นต้น (สุพรรณวี วราทร 2538) ซึ่ง อัญชลี ธรรมะวิสิฏกุล (2553) ได้สรุปสถานการณ์การอ่านในประเทศไทยในปี 2551 ว่าคนไทยอ่านหนังสือลดลงเฉลี่ย 66.3% จากปี 2548 ซึ่งคนไทยอ่านหนังสือ 69.1% ปี 2551 คนไทยอ่านหนังสือ

เฉลี่ยคนละ 39 นาทีต่อวัน ลดลงจากปี 2548 ซึ่งคนไทยอ่านหนังสือเฉลี่ย คนละ 46 นาทีต่อวัน อัตราการซื้อหนังสือของคนไทย 2 เล่ม/คน/ปี หรือร้อยละ 0.22 ของรายได้ต่อหัว (ปี 2550) อัตราการอ่านหนังสือของคนไทยเฉลี่ย 5 เล่ม/คน/ปี หนังสือที่ขายดีที่สุดในตลาด ได้แก่ หนังสือดารา นิยาย เรื่องย่อละคร โทรทัศน์ กีฬา สุขภาพ คู่มือต่าง ๆ

การที่คนไทยอ่านน้อย อาจเนื่องมาจากการขาดการกระตุ้นส่งเสริมให้รักการอ่านตั้งแต่วัยเยาว์ ถูกเร่งรัดให้อ่านอย่างผิดวิธี สอนอ่านแบบเข้มงวด ชอบลงโทษเด็กเวลาอ่าน หรือบังคับให้อ่านทั้งที่ยังไม่พร้อม ทำให้เด็กไม่สนุกกับการอ่าน เด็กจึงใช้เวลาไปกับสิ่งอื่นมากเกินไป ซึ่งนันทิยา ตันศรีเจริญ (2546) ได้ประมวลสาเหตุที่ทำให้คนไทยส่วนใหญ่ไม่มีนิสัยรักการอ่านไว้ ดังนี้

1. ขาดการกระตุ้นส่งเสริมและปลูกฝังให้รักการอ่านตั้งแต่วัยเยาว์
2. ถูกเร่งรัดให้อ่านอย่างผิดวิธี เช่น ให้เริ่มอ่านพยัญชนะ ก ข ค ผสม สระ อะ อา เป็นวิธีสอนอ่านคำที่ไม่มีมีความหมาย ไม่สอดคล้องกับสิ่งที่เด็กคุ้นเคย ทำให้เด็กไม่สนุกที่จะอ่าน
3. ต้องอ่านในสิ่งที่ไม่ชอบ
4. สอนให้อ่านแบบขาดเทคนิคสนใจ และชอบลงโทษเด็กเวลาอ่านผิด
5. ถูกบังคับให้อ่านโดยขาดความพร้อม
6. ใช้เวลากับสิ่งอื่น ๆ มากเกินไป เช่น วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ วีดีโอ หรือเกมคอมพิวเตอร์ ทำให้ไม่เห็นคุณค่าของหนังสือไม่ว่าจะเป็นหนังสือประเภทใด
7. ระบบการศึกษาในวัยเด็กมุ่งวัดด้านความจำ ต้องท่องหนังสืออยู่ตลอดเวลา ทำให้มีความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์ต่อหนังสือ

จากสถานการณ์ดังกล่าวและสถานการณ์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและความสำคัญของการอ่านในประเทศไทย คณะรัฐมนตรีจึงมีมติในคราวประชุมเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2552 กำหนดให้การอ่านเป็นวาระแห่งชาติ กำหนดให้วันที่ 2 เมษายน ของทุกปีเป็นวันรักการอ่าน และกำหนดให้ปี 2552-2561 เป็นทศวรรษแห่งการอ่าน โดยกำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมการอ่าน เพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนการส่งเสริมการอ่านให้เป็นรูปธรรม

การที่จะสร้างเสริมพฤติกรรมรักการอ่านให้ได้ผลอย่างแท้จริงต้องทำตั้งแต่ในระดับปฐมวัย ทั้งนี้เนื่องจากพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กกำลังพัฒนาและเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว เด็กมีความกระตือรือร้นและอยากรู้อยากเห็น ดังคำกล่าวของ นันทิยา ตันศรีเจริญ (2546) ที่ว่า การส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่านได้นั้น ต้องปลูกฝังและฝึกฝนตั้งแต่เด็กยังเล็ก ซึ่งเปรียบได้กับคำพังเพยที่ว่า “ไม้อ่อนดัดง่าย ไม้แก่ดัดยาก” และพรพีโล เลิศวิชา และอัศรภูมิ จาภากร (2552) กล่าวว่า การอ่านมีความสำคัญต่อการพัฒนาภาษาของเด็กตั้งแต่แรกเกิด ซึ่งสามารถพัฒนาได้โดยพ่อ แม่ ผู้ปกครองอ่านให้เด็กฟัง เมื่อถึงวัยเข้าโรงเรียนแล้วคุณครูก็ควรอ่านให้เด็กฟัง และจัดกิจกรรมให้มีการพัฒนาการอ่านกับเด็ก เพราะว่าการอ่านช่วยให้เด็กปฐมวัยมีการพัฒนาการทางภาษาได้ดี ได้แก่ ตัวหนังสือ คำศัพท์ ความเข้าใจในเรื่องที่ฟัง รวมทั้ง

ให้ความรู้มากมาย ที่สำคัญการอ่านทำให้เด็กเพลิดเพลิน สนุก เนื้อหาที่ได้ฟังช่วยย่อโลกอันซับซ้อนให้เล็กลง และเข้าใจได้ง่ายสำหรับเด็ก และเป็นสะพานเชื่อมโยงความสัมพันธ์อันอบอุ่นระหว่างผู้ใหญ่กับเด็กได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552) ยังให้ความสำคัญกับการของเด็กปฐมวัยว่า การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญของการศึกษา เป็นทักษะทางภาษาที่ต้องได้รับการฝึกฝน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเด็กปฐมวัย เพื่อเป็นแนวทางการใช้ภาษา และพัฒนาการอ่านให้ก้าวหน้าต่อไป

การที่จะสร้างเสริมพฤติกรรมการอ่านในเด็กปฐมวัยนั้น วรนาท รักสกุลไทย และ นฤมล เนิ้มหอม (2551) ได้กล่าวถึงการดำเนินการจัดประสบการณ์ทางภาษาสำหรับเด็กปฐมวัยสรุปได้ว่า ครูควรคำนึงถึงการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ภาษาให้เด็กได้คุ้นเคยกับการใช้ภาษาอย่างมีความหมาย และเป็นองค์รวม เนื่องจากสภาพแวดล้อมในห้องเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลต่อความต้องการในการเรียนภาษาของเด็ก และครูต้องศึกษาวิธีการที่หลากหลายในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อให้สามารถดำเนินการจัดประสบการณ์ทางภาษาที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก ช่วยให้เด็กเรียนรู้ภาษาด้วยความสนใจ และเกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ภาษา

จะเห็นได้ว่าการที่จะสร้างเสริมให้เด็กปฐมวัยมีนิสัยรักการอ่าน ผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง คือ ครูผู้สอนเด็กปฐมวัย ซึ่งจะเป็นผู้ที่ทำให้เด็กมีเจตคติที่ดีต่อการอ่านและมีนิสัยรักการอ่านติดตัวต่อไปในอนาคต แต่จากการศึกษาของชัยวุฒิ สินธุวงศานนท์(2555) ในเรื่องเกี่ยวกับการสอนอ่านในระดับปฐมวัยศึกษา พบว่าครูปฐมวัย มีปัญหาในด้านกระบวนการจัดกิจกรรมการอ่านหนังสือมาก ไม่แน่ใจในการจัดกิจกรรม จัดกิจกรรมตามความเข้าใจ จัดกิจกรรมไม่หลากหลาย มีปัญหาเกี่ยวกับเทคนิคและมีปัญหาวิธีการจัดกิจกรรมการอ่าน ขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิคและวิธีการจัดกิจกรรมการอ่าน มีประสบการณ์การสอนปฐมวัยน้อย มีปัญหาเกี่ยวกับการประเมินผลการอ่าน มีความไม่ชัดเจน และความเข้าใจไม่ตรงกัน และมีปัญหาเกี่ยวกับความร่วมมือของผู้ปกครองในการส่งเสริมการจัดกิจกรรม

นอกจากปัญหาดังกล่าวแล้วครูผู้สอนระดับปฐมวัยศึกษาในปัจจุบัน ต้องมีภาระการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กเต็มวัน โอกาสที่จะครูแสวงหาความรู้ใหม่ รวมทั้งแนวทางการปฏิบัติในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยอย่างถูกต้องตามหลักวิชาจึงควรเป็นการใช้ชุดฝึกอบรมทางไกล ซึ่งเป็นชุดของบทเรียนที่สร้างขึ้นอย่างมีระบบ สำหรับกลุ่มเป้าหมายได้ศึกษาด้วยตนเองตามเนื้อหาที่กำหนดไปที่ละชั้น โดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องเวลาและสถานที่ คณะผู้วิจัยจึงเห็นว่า การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับเด็กปฐมวัย เรื่อง การเสริมสร้างพฤติกรรมการอ่านของเด็กปฐมวัยขึ้น จะเป็นการช่วยให้ครูปฐมวัยได้ศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง และนำไปใช้จัดประสบการณ์ และสร้างเสริมพฤติกรรมการอ่านในเด็กปฐมวัยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1 เพื่อพัฒนาและหาคุณภาพชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูปฐมวัย เรื่อง การสร้างเสริมพฤติกรรมการรักการอ่านของเด็กปฐมวัย

2 เพื่อศึกษาผลการใช้ชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูปฐมวัย เรื่อง การสร้างเสริมพฤติกรรมการรักการอ่านของเด็กปฐมวัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูปฐมวัย เรื่อง การสร้างเสริมพฤติกรรมการรักการอ่านของเด็กปฐมวัย

2. การทดลองใช้ชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การสร้างเสริมพฤติกรรมการรักการอ่านของเด็กปฐมวัยดำเนินการศึกษาผลของการฝึกอบรมโดยใช้ชุดฝึกอบรม ใน 3 ด้าน คือ (1) การเรียนรู้ที่ได้รับจากการอบรม ซึ่งจะครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการสร้างเสริมพฤติกรรมการรักการอ่านของเด็กปฐมวัย (2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับชุดฝึกอบรมทางไกลในภาพรวม จุดเด่น จุดด้อยของชุดฝึกอบรม สารการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการประยุกต์ใช้ และความพึงพอใจต่อชุดฝึกอบรม (3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการฝึกอบรม

3. ผู้เข้ารับการอบรมในการทดลองใช้ชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การสร้างเสริมพฤติกรรมการรักการอ่านของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย ครูผู้สอน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร และเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 จำนวน 80 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

พฤติกรรมการรักการอ่านของเด็กปฐมวัย หมายถึง การกระทำหรืออาการที่เด็กแสดงออกทางร่างกายทางความคิดหรือความรู้สึกถึงความสนใจที่มีต่อหนังสือ และสื่อต่างๆที่มีทั้งภาพและตัวอักษรหรืออย่างใดอย่างหนึ่ง

การสร้างเสริมพฤติกรรมการรักการอ่าน หมายถึง การดำเนินการของครูผู้สอนเด็กปฐมวัย ในการจัดสภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพและจิตภาพที่สร้างเสริมพฤติกรรมการรักการอ่าน การจัดกิจกรรมสร้างเสริมพฤติกรรมการรักการอ่านของเด็กปฐมวัยอย่างหลากหลายที่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย และการประเมินพฤติกรรมการรักการอ่านของเด็กปฐมวัย

ชุดฝึกอบรมทางไกล หมายถึง ชุดของบทเรียนแบบโปรแกรม ที่ได้รับการสร้างขึ้นอย่างเป็นระบบ สำหรับให้ครูผู้สอนระดับปฐมวัยศึกษาได้ศึกษาด้วยตนเอง ตามเนื้อหาที่กำหนด และปฏิบัติกิจกรรมที่กำหนด ไปที่ละชั้น โดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องเวลาและสถานที่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ชุดฝึกอบรมทางไกลที่นำไปใช้ในการฝึกอบรมและพัฒนาครูผู้สอนระดับการศึกษาปฐมวัย ให้มีความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมพฤติกรรมการอ่านของเด็กปฐมวัยต่อไป
2. ทำให้ครูผู้สอนระดับการศึกษาปฐมวัย มีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในการส่งเสริมพฤติกรรมการอ่านของเด็กปฐมวัย สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานในหน้าที่การสอนได้
3. ทำให้ครูผู้สอนระดับการศึกษาปฐมวัยนำข้อมูล ความรู้ ความเข้าใจที่ได้จากการฝึกอบรมไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางานและสถานศึกษาของตน

